

Између осталог, у **Времеплову** можемо пронаћи и седамдесетак фотографија, карту општине Ваљево из 1964. године, списак збратимљених градова са допуном братимљења као и списак почасних грађана града Ваљева: Јосип Броз Тито — 27. априла 1962. године, Десанка Максимовић — 29. априла 1968. године.

Све у свему **Времеплов Ваљева** представља не само занимљиву литературу за све које интересује прошлост него и користан приручник за истраживаче овог периода Ваљева, тим пре што је књига рађена највећим делом на основу аутентичног архивског материјала (записници са седница, извештаји и сл.). Међутим, треба напоменути да се текст **Времеплова**, у појединим тренуцима, непотребно расплињава у претераном детаљисању, нарочито приликом навођења различитих статистичких података, чиме се аутор удаљава од свог основног циља: прецизног, али кратког (у основним цртама) изношења и описивања свих важних збивања. Такође треба нагласити да је аутор потпао под утицај коришћене архивске грабе те је књига писана доста штурим и сувопарним језиком, својественем администраторима, али не и Драгутину Бајићу, публицисти и песнику.

Посебна признања и похвале заслужује ГИРО „Милић Ракић“, чији целокупан издавачки опус представља велики допринос култури нашег града и шире.

Владимир Кривошејев

Група аутора: РОДНА КУЋА ВОЈВОДЕ ЖИВОЈИНА МИШИЋА У СТРУГАНИКУ, Ваљево 1987.

Ова књига представља, у ствари каталог изложбене поставке у војводиној родној кући, али јој је практична намена знатно шира, те ово издање може да представља и својеврстан албум фотографија везаних како за личност и животни пут војводе Мишића, тако и за славну епопеју српског народа од 1912. до 1918. год. када је наш народ, за непуних седам година, преко својих плећа превалио три велика рата.

У овом каталогу пре централног дела, који сачињава избор фотографија из сталне изложбене поставке смештене у војводиној кући, налазе се три поглавља. Прво, под називом Струганик, представља кратак историјски и етнографски приказ Мишићевог родног села, од његовог првог помена 1773. године, са посебним освртом на породичну задругу Мишићевих, која стиже у ове крајеве крајем XVII века из области Старог Влаха, са презименом Краљевић.

Друго поглавље носи наслов Кућа Живојина Мишића. То је краћи етнолошки приказ целокупног спомен-комплекса, који не сачињава само војводина родна кућа већ и низ других објеката, који употпуњују амбијент сеоске окућнице: амбар, магаза, чардак, вајат, кошнице, млекар. Како се може видети из овог поглавља, споменички комплекс куће војводе Живојина Мишића није само својеврстан споменик овом прослављеном војсковођи, већ и веома леп, „етно парк“ који потпуно верно дочарава атмосферу једног сеоског домаћинства ваљевског краја. На тај је начин, како се каже на крају овог поглавља, „... створен амбијент у коме је одрастао Живојин Мишић“. Саставни део овог другог поглавља сачињавају и два тлоцрта: тлоцрт целокупног споменичког комплекса и тлоцрт саме куће као централног дела комплекса. Аутори ова прва два поглавља: Надежда Вулетић, Боривоје Радић и Радмила Тешић су истовремено и аутори етнографског дела спомен-комплекса куће војводе Мишића.

У трећем поглављу дата је кратка, али веома садржајна биографија војводе Живојина Мишића. Ту се износи целокупан животни пут овог великана наше историје од његовог војног школовања, стицајем околности обogaћеном „практичном наставом“ ратовима 1876—78. године, преко мирнодопске и ратне службе праћене даљим практичним и теоретским

усавршавањем војне вештине, па све до краја тог славног, трњем и ловорима, посутог животног пута 1921. године. Аутор овог поглавља, потпуковник Милорад Прелевић, главно тежиште у овој биографији ставља на важне историјске догађаје у којима је војвода Мишић активно учествовао, опшњујући их доста опширно и притом се, неретко, удаљавајући од војводине личности, али то му се не може узети за недостатак, пошто тиме још пластичније дочарава животни пут прослављеног војсковође.

Централни део овог каталога, који како сам већ поменуо, представља избор фотографија, из сталне изложбене поставке, смештене у кући Живојина Мишића (фотографије је изабрао аутор трећег поглавља потпуковник Прелевић). У каталогу налазимо тачно сто фотографија распоређених хронолошким редом, од фотографије младог каплара Мишића (из 1875) па све до фотографије остарелог војводе Мишића, снимљене неколико месеци пред смрт, као и фотографије сахране и војводиног споменика на Новом гробљу у Београду. Као што треће поглавље речима приказује животињи пут овог војног генија, тако ове фотографије приказују тај исти пут — али у слици, те између осталих овде срећемо и следеће фотографије: потпоручник Мишић са мајком 1881; мајор Мишић као ађутант краља Александра Обреновића 1895; пуковник Мишић са рођацима у Струганику 1902; генерал Мишић у Скопљу 1912; Мишић као војвода одмах по добијању тог чина децембра 1914. године. Поред оваквих фотографија на којима се налази Живојин Мишић, велики је број и оних на којима нема Мишића, али које приказују славну, али и тужну епопеју, кроз коју је прошао наш народ. Такве су фотографије на пример: Извиђач на Дрини августа 1914; вешање жена у Мачви августа 1914; повлачење српске војске из отаџбине; прелаз преко Албаније; спуштање умрлих српских војника у плаву гробницу; погинули пешадинац у наручју свог брата на Кајмакчалану. На овај начин помоћу фотографија, пластично се приказује целокупан животињи пут прослављеног војсковође, који је тај пут прешао заједно са својим народом, делећи све његове тегобе, да би га на крају тај народ овенчао највећим одликовањем — незаборавом.

На крају каталога налазимо кратак резиме писан на три светска језика — тачније, писан, на језицима савезника из првог светског рата: француском, енглеском и руском.

Све у свему, ова књига представља велики допринос културној баштини нашег краја, дајући у речи и слици један изврстан приказ живота војводе Мишића, као и његовог времена чији је активан чинилац био својом личношћу и делом, а истовремено, на изванредан начин репрезентује и спомен-комплекс војводине родне куће — што јој је и основна намена.

Књига је изишла из штампе 1987. године у издању Самоуправне интересне заједнице друштвених делатности Скупштине општине Мионица и Народног музеја Ваљево.

Посебну захвалност дугујемо професору архитектуре Александру Радојевићу за изванредно урађено ликовно — техничко решење каталога, као и Графичко-издавачкој радној организацији „Милић Ракић“ из Ваљева за одлично урађен њихов део посла.

Владимир Кривошејев

Јован Племић: **СТАРЕ И РЕТКЕ КЊИГЕ 1818—1900**, Ваљево 1987, 35.
СТАРЕ И РЕТКЕ КЊИГЕ 1818—1900, II, Ваљево 1988, 58.

До данашњих дана много је књига написано. Може се поставити питање: Да ли објављене књиге проналазе пут до сваког потенцијалног читаоца? На ово питање одговорићемо једноставно: Не. Иако, постоје библиотеке као сабирни центри, издатих књига, многе књиге нису дошле до